

Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya:

reflexions del debat celebrat al Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya l'11 de maig de 2009.

INFORME

Barcelona, 28 de maig de 2009

0. ÍNDEX

1. Presentació

2. Validació del diagnòstic de l'Informe: estat de la qüestió en l'actualitat

3. Recomenacions

4. Participants

5. Imatges de la sessió

6. Difusió de l'activitat

7. Agraïments

1. Presentació

El passat 11 de maig, a la seu del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya va tenir lloc una sessió de treball sobre *l'Informe sobre actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya: materials per a un debat social*, elaborat l'any 2007 i presentat el febrer de 2008.

L'objectiu de la sessió va centrar-se en debatre, des d'una perspectiva crítica, el contingut de l'informe, bo i considerant si en l'actualitat les seves conclusions segueixen plenament vigents o bé s'han donat noves circumstàncies que permeten revisar-les. Aquesta sessió de treball s'inscriu en el marc del debat social sobre les conclusions extretes a partir de l'Informe que impulsa la Generalitat de Catalunya.

Per fer-ho, el debat va estructurar-se entorn a tres eixos vertebradors:

- a) Primerament, es va procurar dur a terme un diagnòstic de la situació actual, a fi de discernir si hi segueixen havent els factors estructurals i conjunturals detectats a l'informe, o si n'han aparegut d'altres de nous que s'hagin de prendre en consideració a l'hora d'implementar-ne les mesures correctores. En aquesta primera part, es va debatre sobre si, en l'actualitat, hi ha noves dades que exigeixin corregir, reforçar o invalidar el diagnòstic del document analitzat.
- b) Segonament, i a la vista dels mesos que han transcorregut d'ençà de la presentació de l'Informe, va proposar-se analitzar si les recomenacions i propostes que figuraven al document havien estat ateses per part dels actors responsables d'implementar-les. Per tant, es proposava analitzar el grau de compliment de les mesures proposades per corregir la deficiència política a Catalunya.
- c) Finalment, en cas d'arribar-se a la conclusió que el procés no avança a un ritme prou satisfactori o simplement no avança, va proposar-se esbossar quins podien ser alguns dels punts claus sobre els que calia incidir prioritàriament per a donar-hi un cert dinamisme.

Tot plegat va valorar-se prenent en consideració que, en l'actualitat, es donen algunes novetats que es desconeixien l'any 2007 quan va elaborar-se el document, i que s'haurien de prendre en consideració. Entre aquestes novetats, varen apuntar-se les següents: la celebració d'unes eleccions generals el març de 2008; els resultats de les enquestes d'opinió que s'han publicat des d'aleshores; o, a tall d'exemple, la crisi econòmica, que dibuixa un nou escenari global que té, inevitablement, un fort impacte sobre el ciutadà. D'altra part, el nou context exigeix valorar si els factors conjunturals detectats al document, com ara la forma com es va gestionar el canvi de govern a Catalunya (l'alternança democràtica en el Govern de la Generalitat), encara avui pot considerar-se un factor explicatiu rellevant.

2. Validació del diagnòstic sobre la desafecció política a Catalunya de l'informe: estat de la qüestió en l'actualitat

En el debat varen defensar-se les següents tesis:

- Primerament, va concloure's que els aconteixements dels darrers mesos no varien substancialment el resultat de la recerca perquè, d'entrada, res l'ha afectat de manera substancial. Així per exemple, els resultats de les eleccions generals celebrades el 2008 han esbossat un escenari previsible dins el context d'unes eleccions generals, per la qual cosa no s'han introduït canvis significatius en les conclusions i recomenacions del document analitzat, que continua, per això, plenament vigent.
- Segonament, en l'actualitat no s'aprecia cap indicati als anàlisis d'estat d'opinió que faci previsible un canvi significatiu. Ben al contrari, el problema de l'abstenció electoral tornarà a planejar en les properes eleccions al Parlament Europeu, on es preveu una taxa de participació de prop del 40% de mitjana espanyola i, previsiblement, un 35% de mitjana catalana. De fet, a Catalunya, aproximadament un 24% de la població no pensa votar mai, per la qual cosa existeix, ja d'entrada, un 24% estructural que opta per l'abstenció, sens perjudici de l'abstenció conjuntural d'aquells ciutadans que sols es movilitzen en funció de l'interés en joc. En aquesta mateixa línia, a les enquestes creix baròmetre rere baròmetre el desinterés per la política i el descrèdit d'aquesta. Els polítics continuen suspenent i resulta especialment preocupant el progressiu augment dels insatisfets amb el sistema democràtic. Nogensmenys, des del 1998 fins al 2006 també s'aprecia un cert augment dels indicadors dels que estan interessats en la política (cada vegada hi ha més titulats universitaris, més rendes mitjanes).
- En tercer lloc, moltes recomenacions del document no han estat ateses per les pròpies institucions del país, per la qual cosa resulta convenient desbloquejar qüestions pendents encara avui de ser resoltes i que exigeixen un compromís institucional.

- Així mateix, s'adverteix que no sempre hi ha una correlació entre opinió pública i opinió publicada. La relació entre els dos fenòmens és complexa. Les "preocupacions" immediates de la societat poden ser ignorades o magnificades, segons els casos, per l'acció dels mitjans. La visibilitat d'aquestes qüestions no sempre es correspon amb la seva repercussió directa sobre la vida ciutadana o, fins i tot, amb la percepció de la seva importància per part de la ciutadania. Per això mateix, convé tenir molt present l'efecte d'aquests intermediaris imprescindibles
- En cinquè lloc, es debat entorn als nous avenços tecnològics que, inevitablement, acabaran canviant algunes percepcions del que avui s'està discutint. S'adverteix que cada vegada serà més difícil construir espais comuns, perquè aquests espais cada vegada seran més diversos, la qual cosa comportarà un fraccionament de l'audiència. Aquest fenomen també s'apreciarà a la TV, amb l'extensió de la TDT.
- En sisè lloc, es constata que a l'hora de debatre el contingut i abast del document cal tenir present que el nostre sistema democràtic sols porta 30 anys. Estem davant un sistema democràtic relativament recent, que comparem amb el funcionament d'altres sistemes democràtics del món que porten molt més temps funcionant. S'afegeix que hi ha molts debats que no varen celebrar-se durant la transició política. D'altra part, cal tenir en compte que existeix un gap generacional entre aquells que varen viure la dictadura franquista i aquells que han nascut en democràcia, que tampoc pot obviar-se.
- En setè lloc, i ja projectant-ho més en l'escenari internacional, la figura del nou President dels EUA Obama constitueix un exemple paradigmàtic de com aconseguir, a través de diferents mecanismes, que la gent s'interessi de nou per la política movilitzant el seu vot. A través d'un discurs renovat, ha recuperat la il·lusió per la política. Tot i que encara és massa aviat per determinar el seu impacte més enllà de la campanya electoral, caldria prendre en consideració aquest nou escenari i estudiar-ne les seves potencialitats.

- Per la seva part, s'apunta que fora bo analitzar el nostre sistema polític-electoral a fi d'avaluar quins elements poden ajudar o no en la desafecció política. En aquest sentit, a les recomenacions de l'informe es fa una referència als sistemes comparats, que haurien de servir per veure quines solucions s'adopten a d'altres països del nostre entorn per resoldre unes mancances semblants a les detectades a l'informe.
- Així mateix, es defensa la necessitat d'analitzar la perversió d'estar permanentment en campanya electoral.
- En desè lloc, es debat sobre la influència dels mass-media i la importància que els mitjans de comunicació donen a les diferents eleccions. L'atenció mediàtica i la participació electoral tenen una relació directe. Ara bé, també s'apunta que sovint es cau en l'error de donar una importància exagerada a certs mitjans de comunicació perquè cal tenir present que poca gent llegeix diàriament la premsa o escolta la ràdio. És per això que caldria analitzar com s'influeix a l'opinió pública més enllà del paper dels mitjans de comunicació tradicionals.
- Seguidament, se subratlla la importància del tema de la visibilitat, la manca de projectes i el lideratge polític, com elements que incideixen en el comportament electoral de la ciutadania.
- Així mateix, s'apunta que alguns factors com ara la crisi econòmica poden arribar a incidir en les actituds polítiques dels ciutadans, bo i agreujant el problema de la desafecció política. La crisi econòmica es projectarà a l'escenari polític, condicionada per la visió que els polítics no saben donar solucions als problemes que afecten a la ciutadania
- També es debat entorn a la conveniència de reforçar l'anàlisi de com es posicionen els diferents actors entorn al problema de la desafecció. Hi ha una certa tendència a veure quins són els instruments en que articulem la participació, i no tan en quines accions concretes es fan des de la perspectiva dels diferents actors implicats. Caldria veure què es fa per canviar aquest tipus de discurs.

- Finalment, es debat entorn a la crisi que pateixen la majoria de les institucions polítiques, no només els partits. Aquest és el cas dels sindicats, les esglèsies o les associacions de veïns. Cal enfortir i prendre en consideració d'altres mecanismes de participació ciutadana.

3. Recomenacions

Pel que fa al capítol de recomenacions, es defensen les següents tesis:

1. No s'ha produït massa debat ni s'han complert gaires recomenacions que consten a l'Informe. Certament, hi ha hagut algunes iniciatives, a nivell local, per bé que insuficients. Caldria, per tant, impulsar el compliment de les recomenacions que consten al document i que, fins avui, no s'han atès.
2. Un dels elements que permetrien avançar en tema d'actituds és el concernent a la cultura de retre comptes i de la transparència. No s'ha avançat en la cultura de retre comptes, de la transparència, de l'avaluació. No s'ha aconseguit implementar mesures per tal de fer proper al ciutadà la lògica de qualsevol política pública: intel·ligibilitat, transparència, proximitat, rendiment de comptes.
3. Es dóna massa importància als mitjans de comunicació. Són espais de mediació social clar però s'ha de prendre en consideració que també són empreses. Cal treballar per la cultura de l'empresa i la cultura del professional, reforçant els codis deontològics que regeixen l'exercici de la professió. Als mitjans de comunicació se'ls ha d'exigir una certa excel·lència, la qual cosa exigeix buscar fórmules per fer-ho possible. En l'actualitat no es premia aquesta excel·lència.
4. Caldria promoure un debat sobre les llistes obertes. L'objectiu s'hauria de centrar en promoure un sistema cada vegada més obert i inclusiu possible.
5. S'hauria de promoure l'ensenyament dels processos participatius des de l'escola. Cal promoure l'educació cívica en l'ensenyament obligatori.

6. Caldria promoure l'ús de les noves tecnologies per oferir nous canals de contacte, d'intercanvi i de participació. En tot cas, malgrat la conveniència de promoure les noves tecnologies en la vida política, cal també ser conscient que això no aporta per ell mateix un valor afegit. Així mateix, convé tenir present que hi ha divisió d'opinions pel que fa al paper de les noves tecnologies en la política. Hi ha qui diu que genera fragmentació, provoca polarització i no sempre suscita intercanvis.
7. Cal posar èmfasi en el debat, en l'intercanvi, en la discussió, això és la fase prèvia a la presa de decisions. La democràcia ben entesa és l'espai previ a la fase de la decisió. Cal primar aquelles propostes que obrin els espais a un deliberació raonada entre els actors rellevants. En aquest sentit, convé subratllar que cada procés de decisió pot requerir actors diferents i que no tothom ha de ser actor rellevant en tots els processos de decisió.
8. Finalment se subratlla la conveniència d'anar més enllà del que diu l'Informe. Hi ha temes oberts i altres temes que s'han ignorat. Cal adoptar mesures que permetin aprofundir vers una millora de la qualitat de la democràcia.

4. Participants

Presentació de la sessió:

- Sra. Anna Parés i Rifà, degana del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
- Sr. Marc Rius, director general de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya

Coordinació i realització de la sessió:

- Dr. Josep Maria Vallès, catedràtic de Ciència Política de la UAB
- Sr. Jordi Sànchez, director de la Fundació Jaume Bofill

Llistat de participants:

1	Anna Aguilar	Estudiant de Sociologia a la UAB
2	Antoni Biarnés	Director de l'Institut Àgora, SL
3	Ma José Calvo	Participació Ciutadana - Ajuntament de Barcelona
4	Marta Cantijoch	Professora ajudant – Departament de Ciències Polítiques de la UAB
5	Enric Castellnou	Politòleg
6	Joan Chicón	Cap Relacions Europees i Internacionals de l'Ajuntament de Terrassa
7	Gabriel Colomé	Director del Centre d'Estudis d'Opinió
8	Carme Ferré	Professora del Departament de Periodisme i Ciències Comunicació de la UAB
9	Xavier Isern i Abadia	Gerent de l'Institut d'Economia i Empresa Ignasi Vilallonga
10	Mercè Kirchner	Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques
11	Oriol Molas i Batalla	Director de GAPS
12	Francesca Ofelio	Politòloga
13	Jordi Pacheco	Subdirector General de Participació Ciutadana – Generalitat de Catalunya
14	Marc Palau Castañe	Estudiant de Ciències Polítiques a la UAB
15	Anna Maria Pla	Professora Lectora de Dret Constitucional de la Universitat de Girona
16	Neus Ramis	Fundació Catalunya Segle XXI
17	Clara Soler	Coordinadora de Projectes de la Fundació Catalunya Segle XXI
18	Àngels Travé	Politòloga
19	Frederic Viscarro	Politòleg

5. Imatges de la sessió

6. Difusió de l'activitat

El maig de 2008 es va publicar l'informe "Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya: materials per a un debat social", elaborat per diversos experts i sota la coordinació del catedràtic en Ciència Política, Josep Maria Vallès.

Des del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya organitzem una sessió de treball per difondre i debatre les conclusions extretes a partir d'aquest informe, en el marc del debat social que impulsa la Generalitat de Catalunya.

Analitzarem l'estat actual de la participació dels catalans i les catalanes en la vida política i la salut de la nostra democràcia, així com també es faran propostes per a millorar-la.

PROGRAMA

16:00h – 16:15h. Presentació.

- Sra. Anna Parés, degana del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
- Sr. Marc Rius, director general de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya

16:15h – 17:00h. Conferència marc

"Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya" a càrrec de Josep Maria Vallès, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona.

17:00 – 17:15h. Torn obert de paraules

17:15h – 17:45h. Pausa – cafè

17:45 – 19:30h. Sessió de Treball

Es constituirà una sessió de treball on s'abordarà:

- La diagnosi de la situació actual de Catalunya
- Els diferents instruments de relació entre la ciutadania i les institucions

Coordinació: Jordi Sánchez, director de la Fundació Jaume Bofill

19:30 – 20:00h. Conclusions

ON: COL·LEGI DE POLITÒLEGS I SOCIÒLEGS DE CATALUNYA | c/ Roger de Llúria, 155-157. Entresòl 1a. Barcelona

DATA: l'11 de maig, de 16 a 20 hores.

L'accés és lliure però les places són limitades. Cal confirmar assistència trucant al 93 241 41 22 o bé escrivint a colpis@colpis.cat.

MÉS INFORMACIÓ A www.colpis.cat

ORGANITZA

AMB EL SUPORT DE

AMB LA COL-LABORACIÓ DE

SESSIÓ DE TREBALL: "Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya"

Col·legi de Politòlegs
i Sociòlegs de Catalunya

ON:
COL·LEGI DE POLITÒLEGS I SOCIÒLEGS DE CATALUNYA
c/ Roger de Llúria, 155-157. Entresòl 1a. Barcelona

QUAN:
L'11 de maig, de 16 a 20 hores.

L'accés és lliure però les places són limitades. Cal confirmar assistència trucant al 93 241 41 22 o bé mitjançant correu electrònic colpls@colpls.cat.

MÉS INFORMACIÓ A: www.colpls.cat

El maig de 2008 es va publicar l'informe "Actituds polítiques i comportament electoral a Catalunya: materials per a un debat social", elaborat per diversos experts i sota la coordinació del catedràtic en Ciència Política, Josep Maria Vallès.

Des del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya organitzem una sessió de treball per difondre i debatre les conclusions extretes a partir d'aquest informe, en el marc del debat social que impulsa la Generalitat de Catalunya.

Analitzarem l'estat actual de la participació dels catalans i les catalanes en la vida política i la salut de la nostra democràcia, així com també es faran propostes per a millorar-la.

Hi intervindran:

- Sra. Anna Parés, degana del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
- Sr. Marc Rius, director general de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya
- Josep Maria Vallès, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona
- Jordi Sánchez, director de la Fundació Jaume Bofill

ORGANITZA

Col·legi de Politòlegs
i Sociòlegs de Catalunya

AMB EL SUPORT DE

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
Direcció General
de Participació Ciutadana

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

7. Agraïments

Des del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya volem agrair a totes aquelles persones que han col·laborat en el desenvolupament de la sessió. Especialment al Dr. Josep Maria Vallès, catedràtic de Ciència Política de la UAB i al Sr. Jordi Sànchez, director de la Fundació Jaume Bofill per la seva tasca de coordinació de la sessió; i a la Dra. Anna Maria Pla per exercir com a relatora.

Així mateix, també volem agrair la col·laboració de les següents institucions:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Direcció General
de Participació Ciutadana**

